מדינת ישראל
רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון

י״ב באדר א׳ התשפ״ד
21 בפברואר 2024

חוזר נותני שירותים פיננסים
2024-10-2
סיווג: כללי

ניהול סיכונים אצל נותן שירותים פיננסים מוסדרים (תיקון)

בתוקף סמכותי לפי סעיף 4(א) לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע״ו-2016, ולאחר התייעצות עם הוועדה המייעצת, להלן הוראותיי:

1. כללי

ביום 29 במאי 2022 פורסם על ידי המפקח חוזר נותני שירותים פיננסים מספר 2022-10-7 שעניינו ניהול סיכונים אצל נותן שירותים פיננסים מוסדרים (להלן – **חוזר ניהול סיכונים**), חוזר זה נכנס לתוקפו באופן מיידי לעניין נותני שירותי מידע פיננסי. כמו כן לגבי שאר הפעילויות נקבע כי הוראות החוזר ייכנסו לתוקפן בתוך 18 חודשים מיום פרסומו. נותן שירותים פיננסים חשוף לסיכונים מסוגים שונים ובעלי רמות שונות של השפעה על עסקיו. ניהול סיכונים הוא מרכיב מרכזי בניהולו התקין של נותן השירותים הפיננסים. תהליכי ניהול סיכונים משמעותיים ואיכותיים תומכים בניהול זהיר ומושכל של הפעילות הפיננסית והעסקית באופן שיקדם את השגת מטרותיה, ויבטיח את ההגנה והשמירה על עניינם של הלקוחות של נותן השירותים הפיננסים. במסגרת הוראות התיקון לחוזר, מוצע להרחיב את תחולת הוראות החוזר כך שיחולו גם על בעלי רישיון מורחב למתן אשראי, זאת לאור אירועים שהתרחשו לאחרונה בקרב בעלי רישיון למתן אשראי אשר העלו ממצאים בלתי מספקים בנוגע למערך ניהול סיכונים. על רקע זה ועל מנת לאפשר היווסדותו של שוק אשראי חוץ בנקאי אשר יוכל להוות גורם מתחרה יעיל לשוק הבנקאי במתן אשראי עסקי וקמעוני, בהיבט של מחיר האשראי שמועמד ואיכותי שנגזר בין השאר גם מעלות גיוס מקורות האשראי של נותן האשראי, מוצע כאמור להחיל את הוראות חוזר ניהול סיכונים גם על בעל רישיון למתן אשראי מורחב.

כמו כן, מוצע להרחיב את תחולת הוראות החוזר כך שיחולו גם על יוזם תשלומים המוגדר בסימן ב׳ (׳שירות ייזום תשלומים׳) לחוזר המאוחד לעניין שירותים פיננסיים מוסדרים, בחלק 6 (׳הוראות נוספות׳), בפרק 1 (׳בנקאות פתוחה׳) (להלן- **חוזר בנקאות פתוחה**) זאת במסגרת התחברות למערכת הבנקאות הפתוחה, שבה ניתן אישור לנותן שירותים פיננסיים לפעול כיוזם תשלומים ולאור הסיכונים התפעוליים שיוזם התשלומים חשוף אליהם בפעילות זו.

2. תיקון החוזר המאוחד

בחוזר המאוחד לעניין שירותים פיננסיים מוסדרים, בחלק 5 (״**ניהול סיכונים והלבנת הון**״), בפרק 1 (״**ניהול סיכונים**״) בסימן א׳ (״**ניהול סיכונים בנותן שירותים פיננסים**״), יתוקן החוזר באופן המצורף כנספח לחוזר זה בסימני מהדורה.

רח׳ עם ועולמו 4, ירושלים 9546304 טל׳ 02-5317248 פקס׳ 02-5695342
www.mof.gov.il/hon

3. תחולה

הוראות חוזר זה יחולו על:

א. בעל רישיון מורחב למתן אשראי.

ב. בעל אישור לפעול כיוזם תשלומים כהגדרתו בסימן ב' (׳שירות ייזום תשלומים׳) לחוזר המאוחד לעניין שירותים פיננסיים מוסדרים, בחלק 6 (׳הוראות נוספות׳), בפרק 1 (׳בנקאות פתוחה׳).

4. **תחילה**

תחילתו של חוזר זה:

א. לעניין בעל רישיון מורחב למתן אשראי - ביום 1 ביולי 2024.

ב. לעניין בעל אישור לפעול כיוזם תשלומים - ביום 1 במרץ 2024.

עמית גל

המפקח על שירותים פיננסים מוסדרים (בפועל)

רח' עם ועולמו 4, ירושלים 9546304 טל' 02-5317248 פקס' 02-5695342

www.mof.gov.il/hon

נספח

הוראות המפקח על השירותים הפיננסים

חלק 5, פרק 1, סימן(א)

ניהול סיכונים אצל נותן שירותים פיננסים מוסדרים

1. הגדרות

"**מנהל כללי**" – כל אחד מאלה:

(א) בבעל רישיון בסיסי – המנכ"ל או מי שמנהל את פעילותו של בעל הרישיון;

(ב) בבעל רישיון מורחב - המנכ"ל.

"**נותן שירותים פיננסים**" – לעניין סימן זה:

(א) בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי;

(ב) בעל רישיון להפעלת מערכת לתיווך באשראי;

(ג) בעל רישיון למתן שירות בנכס פיננסי אשר נותן שירות שבו נשמר ומנוהל נכס פיננסי בחשבון ייעודי המנוהל עבור לקוח מסוים, ואשר מאפשר העברת נכס פיננסי לחשבון אחר. לעניין זה אין נפקא מינה אם מעביר הנכס ומקבל הנכס הם אותו אדם[1];

(ד) הוא בעל אישור לפעול כנותן שירות מידע פיננסי כהגדרתו בחוק שירותי מידע התשפ"ב-2021.

(ה) כל בעל רישיון למתן שירותים פיננסיים שאינו מנוי לעיל, ואשר מתקיים בו אחד מאלה:

(1) הוא שומר באופן מקוון הן את המידע על לקוחותיו וכן את הנכסים הפיננסיים של לקוחותיו[2];

(2) הוא משמש מקור מידע או משתמש בנתוני אשראי כהגדרתם בחוק נתוני אשראי, התשע"ו-2016.

(ו) <u>בעל רישיון מורחב למתן אשראי;</u>

(ז) <u>בעל אישור לפעול כיוזם תשלומים כהגדרתו בסימן ב' ('שירות ייזום תשלומים') לחוזר המאוחד לעניין שירותים פיננסיים מוסדרים, בחלק 6 ('הוראות נוספות'), בפרק 1 ('בנקאות פתוחה') (להלן-</u> **<u>חוזר בנקאות פתוחה</u>**<u>).</u>

2. מסגרת ניהול הסיכונים (Framework)

(א) נותן שירותים פיננסים ינהל סיכונים. במסגרת זו, יקבע מדיניות, תהליכי עבודה ושגרות דיווח הנדרשים לשם זיהוי, מדידה, ניטור ניהול ודיווח של הסיכונים אליהם הוא חשוף או עשוי להיות חשוף.

(ב) נותן שירותים פיננסים ינהל סיכונים באופן אשר יקיים את הבאים:

(1) יתאים לאופי, היקף ומורכבות הסיכונים הגלומים בפעילותו של נותן השירותים הפיננסים;

(2) יהיה שלוב בממשל התאגידי ומשפיע בקבלת ההחלטות של נותן השירותים הפיננסים;

(3) יהיה רציף ומתמשך, ויביא בחשבון השפעות הדדיות בין סיכונים שונים וכן את אופק הזמן התואם את פעילותו;

---

[1] לעניין זה מתייחסים גם סעיפים 103-108 בנוהל הרישוי.

2 לדוגמה שירות בנכס פיננסי מסוג מטבע וירטואלי, ושירות בנכס פיננסי מסוג שמירה של פיקדונות באופן מקוון.

רח' עם ועולמו 4, ירושלים 9546304 טל' 02-5317248 פקס' 02-5695342

www.mof.gov.il/hon

(4) יתייחס לכל הסיכונים המהותיים, ולפחות אל התחומים הבאים:

א. סיכון תפעולי לרבות מעילות והונאות;

ב. ניהול התקשרויות במיקור חוץ;

ג. ניהול המשכיות עסקית.

(5) בעל רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי או בעל רישיון להפעלת מערכת לתיווך באשראי יתייחס, בנוסף לאמור בפסקה (4) לעיל, גם אל התחומים הבאים:

א. סיכון שוק;

ב. סיכון נזילות;

ג. סיכון אשראי וצד נגדי.

(ג) נותן שירותים פיננסיים יקבע מדיניות כתובה לניהול סיכונים, ויפעל ליישום מדיניות זו באופן ראוי. מדיניות ניהול הסיכונים תתייחס, לכל הפחות, ליישום הוראות סימן זה.

3. <u>תפקידי הדירקטוריון</u>

(א) <u>מדיניות ניהול סיכונים</u>

דירקטוריון של נותן שירותים פיננסים יאשר את מדיניות ניהול הסיכונים של נותן השירותים הפיננסים. הדירקטוריון ידון במדיניות ניהול הסיכונים לכל הפחות אחת לשנה, ויוודא כי היא מותאמת לשינויים מהותיים, אם היו, בסיכונים להם חשוף נותן השירותים הפיננסים.

(ב) <u>פיקוח ובקרה</u>

דירקטוריון של נותן שירותים פיננסים יפקח על אופן ניהול הסיכונים, יוודא שמדיניות ניהול הסיכונים מיושמת באופן ראוי, ושניתנים סמכויות ואמצעים נאותים למנהל הסיכונים וליחידת ניהול סיכונים, אם הוקמה.

(ג) בבעל רישיון שהוא יחיד, יחולו הוראות סעיף 3(א) ו-3(ב) על מי שמנהל את פעילות בעל הרישיון, והכל בשינויים המחויבים.

4. <u>מנהל סיכונים ויחידת ניהול סיכונים</u>

(א) נותן שירותים פיננסיים ימנה מנהל סיכונים בעל מומחיות או ניסיון מוכחים בתחום ניהול הסיכונים. בכפוף לאמור בסעיף 2(ב)(1) יקים נותן שירותים פיננסים יחידת ניהול סיכונים אשר מנהל הסיכונים עומד בראשה. מנהל הסיכונים ויחידת ניהול הסיכונים, אם הוקמה, יקבלו סמכויות ואמצעים נאותים לצורך תמיכה ביישום ניהול הסיכונים של נותן השירותים הפיננסים.

(ב) מנהל הסיכונים יהיה מעורב בתהליכי קבלת החלטות עסקיות משמעותיות ותהא לו גישה ישירה למנהלו הכללי של נותן השירותים הפיננסים וליושב ראש הדירקטוריון.

(ג) מנהל הסיכונים לא ימלא כל תפקיד אחר בנותן השירותים הפיננסים הכרוך בנטילת סיכון והעלול לפגוע בעצמאות ניהול הסיכונים. לעניין זה מנהל הסיכונים לא יישא באחריות ניהולית או פיננסית ביחס ליחידות עסקיות מייצרות הכנסה וביחס לתפקידי מטה ובקרה אחרים העלולים לפגוע בתפקידו, ובפרט: ביקורת פנים, ניהול כספים, ניהול טכנולוגיות מידע.

(ד) מנהל הסיכונים ויחידת ניהול סיכונים, אם הוקמה, יהיו בעלי גישה ישירה, לפי שיקול דעתם, לכל הנתונים והמסמכים הדרושים להם לביצוע תפקידם, לרבות באמצעות גישה עצמאית אל מערכות המידע של נותן השירותים הפיננסים. מנהל הסיכונים ויחידת ניהול הסיכונים, אם הוקמה, יהיו רשאים לדרוש ולקבל כל מסמך הדרוש לדעתם לצורך ניהול הסיכונים בנותן השירותים הפיננסים,

רח' עם ועולמו 4, ירושלים 9546304 טל' 02-5317248 פקס' 02-5695342

www.mof.gov.il/hon

ואשר נמצא ברשות נותן השירותים הפיננסים, או ברשות אחד מעובדיו, נושא משרה בו או מי שנותן לו שירותים במיקור חוץ.

(ה) למנהל הסיכונים וליחידת ניהול סיכונים, אם הוקמה, יוקצו משאבים נאותים לביצוע תפקידיהם ולמימוש סמכויותיהם.

5. <u>דיווחים</u>

מנהל הסיכונים יגיש דיווח בכתב לדירקטוריון ולמנהל הכללי, אודות הסיכונים המהותיים להם חשוף או עשוי להיות חשוף נותן השירותים הפיננסים, אופן הטיפול בהם, וכן יתייחס להתאמת ניהול הסיכונים בנותן השירותים הפיננסים למדיניות ניהול הסיכונים של נותן השירותים הפיננסים. דיווח זה יוגש לפחות אחת לשנה.

רח' עם ועולמו 4, ירושלים 9546304 טל' 02-5317248 פקס' 02-5695342

www.mof.gov.il/hon

דברי הסבר

על מנת לאפשר היווסדותו של שוק אשראי חוץ בנקאי יעיל אשר יוכל להוות גורם מתחרה לשוק הבנקאי במתן אשראי עסקי וקמעוני, מחילים את ההוראות אשר נקבעו לעניין ניהול סיכונים, גם על בעל רישיון מורחב למתן אשראי.

נותן שירותים פיננסים חשוף לסיכונים מסוגים שונים ובעלי רמות שונות של השפעה על עסקיו. ניהול סיכונים הוא מרכיב מרכזי בניהולו התקין של נותן השירותים הפיננסים. תהליכי ניהול סיכונים משמעותיים ואיכותיים תומכים בניהול זהיר ומושכל של הפעילות הפיננסית והעסקית באופן שיקדם את השגת מטרותיה, ויבטיח את ההגנה והשמירה על עניינם של הלקוחות של נותן השירותים הפיננסים. במסגרת הוראות התיקון לחוזר מרחיבים את תחולת הוראות החוזר כך שיחולו גם על בעלי רישיון מורחב למתן אשראי, זאת לאור אירועים שהתרחשו לאחרונה בקרב בעלי רישיון למתן אשראי אשר העלו ממצאים אשר מעלים את הצורך לחזק את מערך ניהול סיכונים בקרב בעלי רישיון מורחב למתן אשראי על מנת לסייע בפיתוחו של שוק אשראי חוץ בנקאי אמין ובטוח. החלת הוראות ניהול סיכונים בחוזר זה, תסייע באפשרות לגיוס מקורות מימון זולים יותר, ובכך תגרום להשפעה תחרותית חיובית על שוק האשראי, מבחינת היצע האשראי ותנאיו, לטובת ציבור נוטלי האשראי. לאור האמור נקבע כי החוזר יחול גם על מי שעוסק בפעילות של מתן אשראי בהיקף פעילות מורחב, אשר יחיל על פעילותו מנגנונים ובקרות שעניינן ניהול סיכונים מתאים.
כמו כן ובאופן דומה, תחולת הוראות החוזר מורחבת כך שיחולו גם על יוזם תשלומים כמוגדר בסימן ב׳ לחוזר בנקאות פתוחה זאת במסגרת התחברות למערכת הבנקאות הפתוחה שבה ניתן אישור לנותן שירותים פיננסיים לפעול כיוזם תשלומים ולאור הסיכונים התפעוליים שיוזם התשלומים חשוף אליהם בפעילות זו.

לסעיף התחילה

נקבע כי תחילתו של חוזר זה תהיה לעניין בעל רישיון מורחב למתן אשראי ביום 1 ביולי 2024 וזאת כדי לאפשר לבעלי רישיון מורחב למתן אשראי להיערך בהתאם. עם זאת נקבע כי לגבי בעל אישור לפעול כיוזם תשלומים ייכנסו הוראות החוזר לתוקף ביום 1 במרץ 2024, מועד כניסתו לתוקף של שירות ייזום תשלומים בחוזר בנקאות פתוחה, משום שעמידה בהוראות החוזר וחוזר נותני שירותים פיננסים מספר 9-10-2022 שעניינו ניהול סיכוני סייבר בנותני שירותים פיננסים מוסדרים היא תנאי לקבלת אישור לפעול כיוזם תשלומים.

רח׳ עם ועולמו 4, ירושלים 9546304 טל׳ 02-5317248 פקס׳ 02-5695342
www.mof.gov.il/hon